

**Общинска стратегия
за развитие на социалните услуги в
Община Садово
за периода
2014 – 2020**

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение

1.1. Общинска стратегия за развитие на социалните услуги в община Садово / 2014-2020/.....	стр. 3
1.2. Обхват и фокус на стратегията.....	стр.3
1.2.1. Национални приоритети в развитието на социалните услуги.....	стр.4
1.2.2. Институционална рамка на предоставянето на социални услуги.....	стр.4
1.2.3. Стратегически документи.....	стр.6
1.3. Визия.....	стр. 6
1.4. Основна ценност.....	стр.7

2. Обща характеристика на общината.....стр.7

2.1. Население – демографска характеристика.....	стр. 8
2.2. Икономическо развитие на община Садово.....	стр. 15
2.3. Здравеопазване.....	стр.18
2.4. Образование.....	стр.19
2.5. Жилищни условия.....	стр.19

3. Характеристика на рисковите групи в община Садово.....стр.20

3.1. Тенденции в развитието на община Садово и фактори определящи групите в риск.....	стр.21
3.2. Идентифицирани рискови групи и потребности.....	стр.25
3.3. Анализ на дефицитите на услуги и мерки – общи заключения.....	стр.30

4. Мерки и дейности.....стр. 33

5. Отговорности и роли в изпълнението на стратегията.....стр.39

6. Ресурси.....стр.46

7. Основни етапи.....стр. 47

8. Заключение.....стр.48

1. Въведение

1.1. Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в община Садово (2014 – 2020)

Социалната политика е тази част от управлението на конкретното общество, която се отнася и влияе на социалния статус и жизнените шансове на социалните групи. Като всяка публична политика социалната политика поддържа определени обществени баланси и активно се намесва там, където те са нарушени. Повод за активната ѝ намеса са действителни социални проблеми.

Целта, на настоящата стратегия е да предложим модел на социални услуги, която да улесни социалната и икономическа адаптация на уязвими групи от населението, тяхното социално включване.

За целта:

- проучихме пазара за необходимостта от даден вид услуга;
- дефинирахме вида услуга.

1.2. Обхват и фокус на стратегията

Общинската стратегия за социалните услуги обхваща мерки и услуги, които са необходими за осъществяване на ефективна политика за подкрепа на индивидите и групите в риск в общината, в съответствие с техните реални потребности и съвременни стандарти. За тази цел стратегията обхваща не само социални услуги и мерки, но и интегрирани политики, съществуващите ресурси на секторите образование, здравеопазване и политика за включване на пазара на труда.

Видове услуги и обхват на рисковите групи.

Общинското планиране има за цел да очертае насоките за създаване на услуги, които да отговарят на нуждите на рисковите групи в община Садово. На първо място са включени съществуващите вече услуги (като се посочва доколко те трябва да бъдат подобрени или запазени в техния настоящ вид) и развитието на нови социални услуги. Посочени са начините на достъп до тези услуги и връзката между тях. Освен това, стратегията обхваща тези хоризонтални мерки и дейности в други свързани сфери (здравеопазване, образование, жилищна политика и др.), които имат отношение към функционирането на социалните

услуги и са от ключово значение за решаването на проблемите на рисковите групи и индивиди.

В стратегията са включени социални услуги за всички рискови групи на територията на общината, изведени са приоритети като целеви групи и услуги за периода на действието ѝ.

Времеви обхват. Планираните услуги и мерки за социално включване ще се изпълняват на територията на общината през следващите пет години (2014 – 2020 г.).

Географски обхват. В географско отношение обхватът на стратегията покрива всички населени места на територията на община Садово, като се обръща специално внимание на малките населени места, които остават извън мрежата на социалните услуги.

1.2.1. Национални приоритети в развитието на социалните услуги

От 2000 г. държавата провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и след това премина и към услугите за другите възрастови групи. Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система от специализирани институции, които предлагат универсален отговор на различните потребности и проблеми на хората се преминава към създаване на социални услуги в общността, които индивидуализират подхода към индивидите и групите в риск и целят интегрирането им в социалните общности. Затова отговорностите за управлението на социалните услуги на местно ниво са поети от общините.

Последователната практика на децентрализация намери израз и във въвеждането на регламентите и практиката на договаряне на социалните услуги с частни доставчици.

Същевременно, сред този „бум“ в развитието на социалните услуги се открояват проблемите в планирането на услугите.

Както показва анализ на социалните услуги за деца в страната към края на 2012 г., тяхното развитие е неравномерно на територията на страната и на областите, все още липсват услуги по превенция и за подкрепа на семействата, развиването на социални услуги се прави без подробна оценка на нуждите и планиране. Съществуващите социални услуги не са свързани в мрежа помежду си и със свързаните системи – образование, здравеопазване, жилищна политика, инфраструктура.

1.2.2. Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги

Институционалната рамка на предоставяне на социални услуги се определя от компетентностите на различните институции, които имат отношение към планиране, създаване, предоставяне и управление на социалните услуги. Тези институции и техните компетентности са:

- **Министерство на труда и социалната политика (МТСП)** – създава държавната политика в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги, определя националните приоритети, заедно с Министерство на финансите определя държавно-делегираните дейности в социалните услуги и разработва разходните стандарти за финансиране на социалните услуги;
- **Министерство на финансите (МФ)** – определя разходните стандарти и тавани за финансиране на социалните услуги в страната;
- **Агенция за социално подпомагане (АСП)** – разрешава откриването и закриването на социалните услуги – държавно-делегирана дейност, разработва методики за социални услуги, инспектира социалните услуги, поддържа регистър на доставчиците на социални услуги; чрез Дирекциите „Социално подпомагане” (ДСП) се предоставят и социални услуги;
- **Държавна агенция „Закрила на детето” (ДАЗД)** – лицензира доставчиците на социални услуги за деца, контролира стандартите и критериите за социални услуги за деца и семейства.
- **Областен управител и Областна администрация, Областен съвет за развитие и областни комисии**, които имат отношение към планирането изобщо, във всички сфери;
- **Регионална дирекция „Социално подпомагане” (РДСП)**, която предоставя становища по отношение на откриването/закриването на социални услуги – държавно - делегирана дейност.
- **Общини** – създават общинската политика по отношение на социалните услуги, създават, предоставят социални услуги, договарят предоставянето на социални услуги с външни доставчици, контролират тяхното качество;
- **Доставчици на социални услуги;**
- **Дирекция „Социално подпомагане” (ДСП)** - управляват случаите на хора в риск и в частност – насочват потребители към социалните услуги, които са държавно делегирана дейност;
- **Местни общности** – НПО, местни организации, представители на рисковите групи.

1.2.3. Стратегически документи:

Стратегията е разработена в унисон с принципите на международни нормативни актове, визиращи насоките за осъществяване на приоритетни политики в сферата на социалното развитие, като:

- Международна харта за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН;
- Европейска социална харта.
- Международния пакт за социални, икономически и културни права.

Документи на национално ниво, като:

- Националната стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България”;
- Национална стратегия за демографско развитие на Република България 2006 –2020г.;
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства на Министерство на образованието, приета през 2004 г.;
- Националната стратегия „Визия за деинституционализацията на възрастните хора с психични разстройства, умствена изостаналост и деменция”.

Документи на областно и общинско ниво в Област Пловдив:

- Стратегия за развитие на социалните услуги в Област Пловдив (2014 – 2020);
- Общински план за развитие на Община Пловдив (2014-2020);
- Общинска програма за закрила на детето.

Общинската стратегия следва и принципите на законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето, Закон за социалното подпомагане, Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Правилника за прилагане на Закона за интеграция на хората с увреждания и др., както и съответните подзаконови нормативни актове.

1.3. Визия.

Разработването и приемането на Общинска стратегия за социални услуги в община Садово изразява стремежа за създаване на условия за пълноценна реализация, чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите. Тя ще подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнени общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели общинската стратегия предвижда развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.

Развитието на социалните услуги в нашата община ще съответства и на един от основните приоритети в Общинския план за развитие на община Садово за периода 2014 – 2020 г. и на визията за Подобряване на качеството на живот в община Садово.

1.4. Основна ценност е да се осигурява достъпни и качествени социални услуги в община Садово, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

Общинската стратегия е създадена в процес на партньорство между заинтересованите страни в общината (ДСП, общинска администрация, общински съветници, социални услуги, НПО и други). Процесът на планиране стъпи на анализ на нуждите на рисковите групи и ресурсите на общината, извършен през периода януари – декември 2013 г. При разработването на общинската стратегия са използвани Общинския план за развитие, Общинската програма за закрила на детето и Областната стратегия за развитие на социалните услуги (2014-2020).

При разработването на стратегията са следвани следните принципи и подходи на планиране:

- Планиране с участието на заинтересованите страни;
- Съответствие с реалните нужди на групите в риск;
- Изпълнимост и приложимост на планираните интервенции;
- Гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги.

2. Обща характеристика на Общината

Община Садово е разполовена в югоизточната част на Пловдивска област. Заема площ от 192,9 кв.км, които представляват 3 % от територията на областта и

0,17 % от територията на страната. Землището ѝ граничи на изток с територията на община Първомай, на север с общините Марица, Раковски и Братя Даскалови, на запад с общините Пловдив и Родопи, а на юг с община Асеновград.

2.1 Население – демографска характеристика

В общината са разположени дванадесет населени места, с общо население по данни на НСИ – Преброяване на населението 2011 - 15 604, които са разпределени както следва:

- Един град – Садово с население 2 600 души, обединяващ икономическите, административните и културно - просветни функции;
  - Село – *Болярци* с население над 2 500 души;
  - Село – *Катуница* с население над 2 000 души;
  - Три села – *Чешнегирово*, *Поповица* и *Караджово* с население между 1000 и 2000 души;
  - Четири села – *Милево*, *Богданица*, *Кочево* и *Селци* с население между 500 и 1000 души;
  - Две села – *Моминско* и *Ахматово* с население между 200 и 500 души.
- Съотношението между мъже и жени е жени – 7 758, мъже – 7 611.

Таблица 1: Разпределение на населението на общината по пол за периода 2009 – 2012г.

Години	2009		2010		2011		2012	
	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени
Брой	7781	7933	7702	7820	7728	7836	7611	7758
%	49,5	50,5	49,6	50,4	49,7	50,3	49,5	50,5

Източник: Национален статистически институт

Разпределението на населението на общината по пол е трайно като тенденция и не се различава от общата за страната – жените са повече от мъжете с около 2 % в общината като цяло, с около 3 % в гр. Садово и с около 0.2 %-0.3 % в селата. Относителният дял на жените в населението е по-голям от този на мъжете.

Динамиката на населението бележи тенденция на спад. Тази тенденция през последните година се дължи основно на отрицателния естествен прираст (за 2012 г. той има стойност -135).

Тенденциите в демографските процеси в община Садово са:

- Отношение между градското и селското население в общината – преобладаващо е селското население;
- Гъстота на населението – общо за общината;
- Ниво на раждаемост, естествен прираст, смъртност.

Естественият прираст на населението на община Садово остава отрицателен, като бележи тенденция на намаляване с 1,5% за изследвания период. (Таблица 2). Броят на живородените деца нараства през 2011 спрямо 2010 г. с 19 и достига 167, но през 2012 г. бележи спад и се връща на същото ниво от 148 живородени бебета.

Таблица 2: Естествен прираст на населението в община Садово за периода 2010 – 2012г

Показатели	Брой		
	2010	2011	2012
Живородени			
Община Пловдив	4002	3800	3611
Общо	148	167	148
момчета	80	81	70
момичета	68	86	78
Умрели			
Община Пловдив	3778	3615	3822
Общо	285	296	283
мъже	153	163	156
жени	132	133	127
Естествен прираст			
Община Пловдив	224	185	-211
Общо	-137	-129	-135
мъже	-73	-82	-86
жени	-64	-47	-49

Източник: Национален статистически институт

Данните за община Садово показват, че отрицателният естествен прираст е висок за областта и страната. Дължи се на общо по-ниските нива на раждаемост и по –високите нива на смъртност. Най-застрашени са селата Ахматово (264 души) и Моминско (428 души), тъй

като имат най-нисък брой население спрямо другите малки населени места в общината Кочево (570 души) и Селци (501 души).

През изследвания период данните показват, че най-висока е смъртността през 2011г. – 296 души, а през 2010 и 2012г. е приблизително еднаква 285 и 283 души.

Механичният прираст в община Садово продължава да бъде отрицателен, като нараства до минус 60 души през 2012 г. За същия период броят на заселените лица е 131, а на изселените 191. (Виж Таблица 3).

Таблица 3: Изселени, заселени, механичен прираст на населението в община Садово за периода 2010 – 2012г

			Брой
Показатели	2010	2011	2012
Заселени			
Община Пловдив	6972	4103	5025
Общо	239	263	131
мъже	122	135	54
жени	117	128	77
Изселени			
Община Пловдив	8050	4166	3869
Общо	294	173	191
мъже	128	72	85
жени	166	101	106
Механичен прираст			
Община Пловдив	-1078	-63	1156
Общо	-55	90	-60
мъже	-6	63	-31
жени	-49	27	-29

Източник: Национален статистически институт

Общият извод, който се налага е, че от естествен и механичен прираст населението в общината през 2011 г. е намаляло с 39 души, а през 2012 г. с 185 души.

Безработица и пазар на труда

Равнището на безработица в община Садово от 2008 г. до 2012 г. е сравнително високо с колебаещи се стойности над средните за област Пловдив и за страната.

Данните сочат, че за общината безработните лица с висше образование са 1,9% от всички заети, а лицата със средно и професионално образование са 33,38%, с основно са 16,18% от всички безработни. Най-висок е относителният дял на безработните с начално и по-ниско образование са 48,54%.

Действията по отношение на намаляване на безработицата трябва да се реализират в две основни направления - превантивни (обучение на безработни и заети) и защитни – мерки, насърчаващи работодателите да наемат на работа лица в неравностойно положение. От голямо значение са превантивните действия, които целят хората, останали без работа, да не изпаднат в състояние на трайна безработица и оттам - до необходимостта от социално подпомагане. Важно условие за подобряване на качеството на упражнявания труд е повишаването на пригодността на работната сила за заетост чрез усъвършенстване на нейната квалификация и привеждането ѝ в съответствие с изменящите се изисквания на търсенето на труд в икономика, основана на знанията. Това ще доведе до повишаване на потенциала ѝ и ще създаде трайни предпоставки за устойчив икономически растеж.

Прилагането на превантивни и активни мерки на пазара на труда трябва да обхване всички социални групи с особена подкрепа за най-рисковите групи - дълготрайно безработните, младежите без трудов опит или без образование и професия, безработните с ниско или без образование и без квалификация, хората с увреждания. Борбата с безработицата изисква широкообхватни мерки за взаимна подкрепа на икономическата, социалната политика и политиката по заетостта. Инструмент на тази политика са регионалните и местните програми за заетост, съобразени и с националните програми за заетост. От особено значение за ефективността и ефикасността на тези програми е привличането на местните организации на работодателите при изготвянето и реализацията на проекти в областта на пазара на труда и използване потенциала на работодателските организации и местния бизнес за оказване на консултантски, образователни и други услуги, свързани с дейностите по заетостта.

Статистически данни за общината и тенденции

При последното преброяване на населението от 2011г. в община Садово живеят 15 604 души. Населението намалява, като през 1992г. намалява с 1 136 души спрямо 2001г и през 2011г. намалява с 1 182 души спрямо 2001г.

В периода 2001-2011г. (НСИ) постоянното население на община Садово намалява с 7,41 % от 16 786 души на 15 604 души.

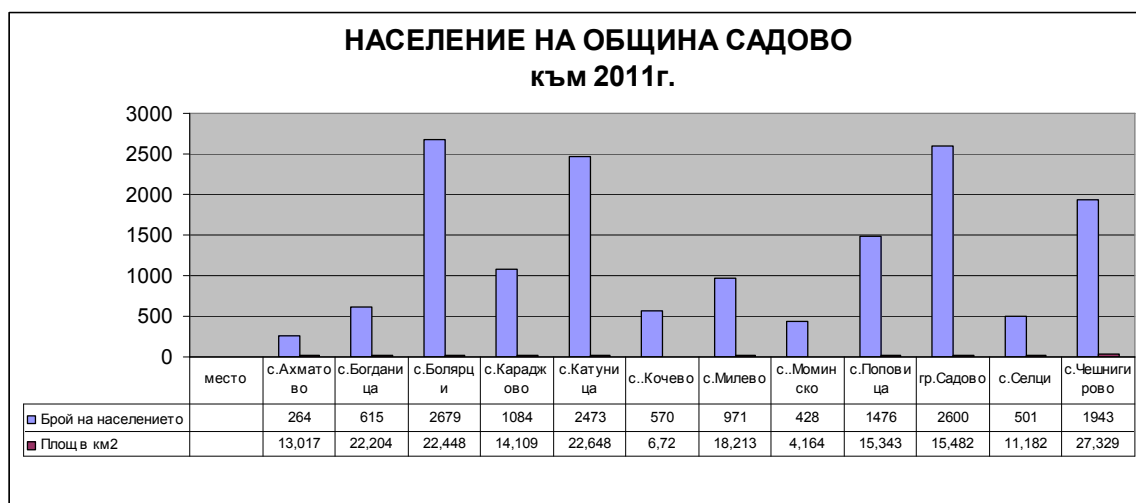
Таблица 3: Информация за населението в община Садово към 2011г.

Общини Населени места	Постоянно население към				
	1975	1985	1992	2001	2011
Област Пловдив	727010	76162	73969	71581	68302
		6	4	6	7
Община Садово	19384	17922	17007	16786	15604
с.Ахматово	555	346	422	322	264
с.Богданица	1008	852	769	729	615
с.Болярци	2782	2709	2549	2766	2679
с.Караджово	1249	1064	1054	1081	1084
с.Катуница	3050	2856	2741	2666	2473
с..Кочеве	591	577	584	588	570
с.Милево	1469	1198	1156	1114	971
с..Моминско	462	478	421	475	428
с.Поповица	2032	1905	1795	1643	1476
гр.Садово	5593	5318	2647	2612	2600
с.Селци	693	619	590	574	501
с.Чешнигирово	X	X	2279	2219	1943

Източник: Национален статистически институт

По данни към 01.02. 2011 г. гъстотата на населението в Южния централен район е 66.1 д/км² - стойност почти равна на средната за страната (66.3 д/км²). Гъстотата на населението на община Садово е 79 души / км², което е значително над средната за страната.

Община Садово има 12 населени места с общо население 15 604 жители (01.02.11г.) от които единствения град е Садово. Най – многобройно е населението на с. Болярци – 2 679 души, а най – малко са жителите на с. Ахматово – 264 души.

Анализът на структурата на населението на община Садово през периода 2010-2012 г. в зависимост от критерия под, в или над трудоспособна възраст показва няколко тенденции:

- Неустойчива колеблива тенденция относно относителния дял на населението над трудоспособна възраст, която се движи в границите на 26 – 28% от общия брой на населението;
- Тенденция на задържане на дела на населението под трудоспособна възраст в общия брой на населението в границите на 15 – 16%;
- Тенденция на относително задържане на дела на населението в трудоспособна възраст в границите на 56 – 57% от общия брой на населението.

Основните тенденции в демографските процеси в общината са сходни с националните, като разликата е в силата на тяхното проявление.

Таблица 4: Население в, под и над трудоспособната възраст в общината

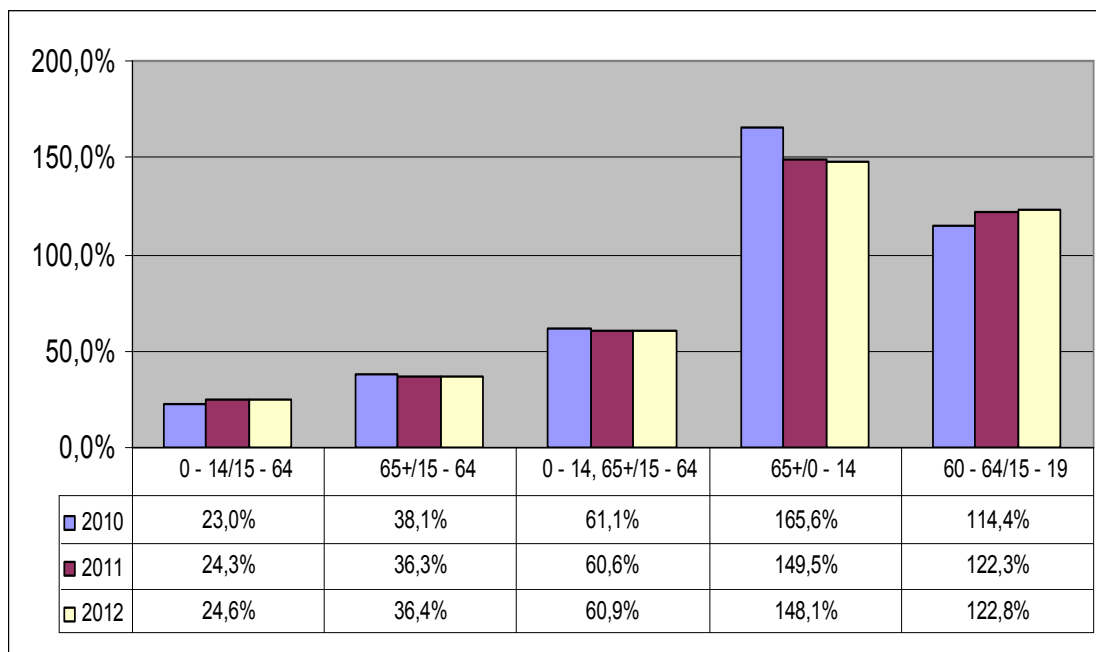
Години	Общ брой на населението	Под трудоспособна възраст		В трудоспособна възраст		Над трудоспособна възраст	
		Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
2008	15 902	2 430	15,28	8 937	56,20	4 535	28,52
2009	15 714	2 420	15,40	8 867	56,43	4 427	28,17
2010	15 522	2 353	15,16	8 810	56,76	4 359	28,08
2011	15 564	2 510	16,13	8 813	56,62	4 241	27,25
2012	15 369	2 479	16,13	8 794	57,22	4 096	26,65

Източник: НСИ

Възрастова структура на населението

Възрастовата структура на населението в общината е неблагоприятна. Нараства броят и делът на възрастното население за сметка на това от младите генерации. Възрастовата структура на населението в община Садово е напълно идентична с тази за страната.

Възрастови съотношения

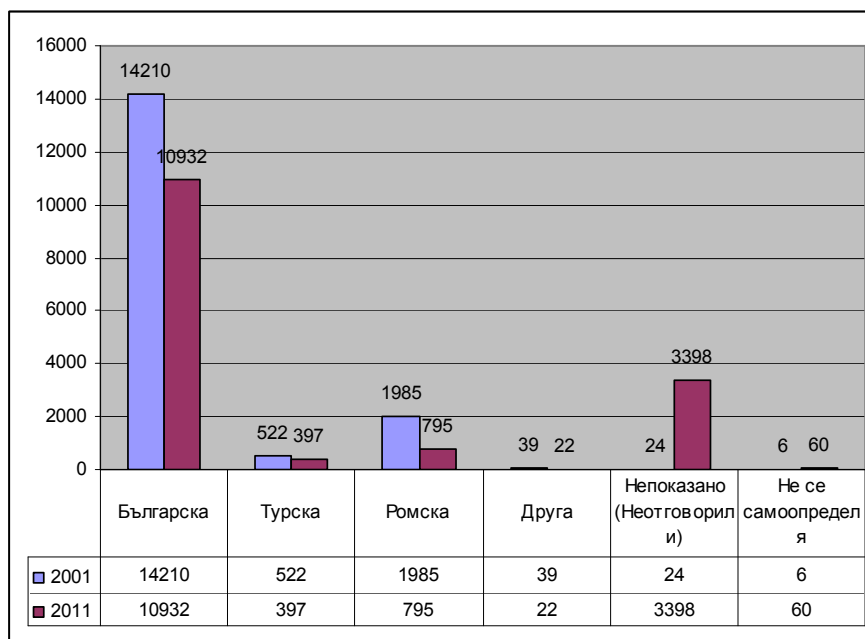
Фиг.2. Възрастови съотношения за община Садово

Източник: НСИ

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира най-добре чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60–64 г.). Общо за страната това съотношение е 70. (За сравнение през 2001 г. всеки 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са били замествани от 124 млади хора). В община Садово нивото на коефициента на демографско заместване е 86, което е по-високо от това за страната.

Етническата структура на населението според резултатите от преброяването на населението от 2011 г. е следната: българската етническа група обхваща 79.81 % от общото население на Южният централен район, турската етническа група – 13.18%, ромската – 5.17%, като “други” се самоопределят 0.65 % от живеещите в областите в обхвата на района.

Графика на етническа структура на населението на община Садово

Фиг.3. Етническа структура на населението за община Садово

Източник: Община Садово

В периода между двете преброявания от 2001-2011 българската етническата група бележи спад, докато турската и ромската етнически групи бележат нарастване.

Етническата структура на населението на община Садово според резултатите от преброяването на населението от 2011 г. е следната: българската етническа група обхваща 70,1 % от общото население, турската етническа група – 2,5%, ромската – 5.1%, като “други” се самоопределят 0.14 % , неотговорили 21.8% и несамоопределили се – 0.4% от живеещите в общината.

2.2. Икономическо развитие на община Садово

Макро-икономически показатели:

Обща характеристика на икономическото развитие в общината

Местната икономика е с превес на земеделието, от което са застъпени зеленчукопроизводството, овощарството и в по-малка степен отглеждането на зърнени и технически култури. Регистрирани са многобройни стопански субекти, но повечето от тях са с неголеми производствени възможности. Водещ промишлен отрасъл е хранително-вкусовата промишленост, която се развива на основата на преработката на местни земеделски суровини.

Съгласно данни на НСИ общата територия на Община Садово е в размер на 192 859 дка, от които земеделската земя е 159 120 дка, в т.ч. обработваема 140 264 дка и поливна 64 097 дка, а горската възлиза на 5 683 дка. Експлоатацията на останалата територия е свързана с транспорта и инфраструктурата, водни течения и водни площи, добив на полезни изкопаеми, населени места и т.н.

По данни на ТСБ Пловдив през 2012 г. в община Садово е произведен 1,39% от брутната продукция на Пловдивска област, в края на 2012 год. в отраслите на икономиката са реализирани 244 441 хил.лв. нетни приходи от продажби.

Таблица 5: Икономически показатели от нефинансови предприятия

Община	Произведе на продукция 1	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби
1. Садово	158 936	269 162	244 441
2. Пловдив	7 048 560	13 714 893	12 760 864
3. Общо за областта	11 423 573	19 580 882	18 165 376
4. Относителен дял на община Садово спрямо областта (в %)	1,39%	1,37%	1,35%

¹ Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика.

Източник: Община Садово

Структурните промени в работната сила и в нетните приходи от продажбите показват, че процесът на реструктуриране на икономиката в Общината е в посока на развитие на малки и средни предприятия, базирани на местни суровини, чрез съхраняване на жизнени традиционни промишлени отрасли като зеленчукопреработка, производство на фъстъци и ядки, месопреработка, винарство, дървообработване, търговия и услуги.

Стопанският сектор на Община Садово е представен основно от микро и малки предприятия.

Делът на брутната добавена стойност за 2012 г. на общината разпределен по икономически сектори както следва: селското стопанство е 11,1%, индустрията – 31,6 % и услугите – 57,3%.

Обликът на промишлеността в общината се дава от предприятия свързани със селскостопанско производство и преработка :

с.Болярци

„Димитрови“ ООД - Предмет на дейност – Производство на фуражи;

„Елана – Харт „ ООД - Предмет на дейност – Производство на полиетиленови изделия;

„ Ивко Трейд „ ООД - Предмет на дейност – Производство на перилни препарати;

„Винпром Пещера „ АД - Поделение – Спиртна фабрика – с.Катуница - Предмет на дейност – Производство на спирт;

„Куминяно фрут „ ООД - Предмет на дейност- Фабрика за замразяване на плодове и зеленчуци;

„Биосет“ ООД - Предмет на дейност – Производство и пакетаж на нишестета , подправки и други артикули за домашното сладкарство;

с.Кочеве

„ Булгарфрост“ АД - Предмет на дейност – Производство и търговия със замразени плодове и зеленчуци;

с.Милево

„Екоплод Милево“ ООД - Предмет на дейност – Производство и търговия с плодове и зеленчуци;

с.Чешнигорово

„Семенарска къща – Садово“ ООД - Предмет на дейност – селекция , сортоизпитване , сортоподдържане и семепроизводство;

„Илтокони“ ООД - Предмет на дейност – отглеждане , събиране и разпространение на билки , чайове, подправки и други;

гр.Садово

СД“ХИК-91-Пацев с-ие“ - Предмет на дейност- производство на полиетиленови изделия

„Тридекс“ ЕООД - Предмет на дейност – производство и търговия с полиетиленови изделия;

„България политийн индъстрийс“ ЕООД - Предмет на дейност – производство на полиетиленови изделия;

„ Пластика – 85 – Ненко Радев „ ЕТ - Предмет на дейност – консервиране на плодове и зеленчуци;

Животновъдството до края на 2012 г. се развива основно от индивидуални собственици на животни и може да се отнесе към т.н. “дребно животновъдство” – в индивидуални стопанства. То покрива преобладаващия дял в статистическите количества. На територията на общината има няколко по-големи животновъдни и птицевъдни ферми, които са основната причина броя на отглежданите животни да бъде относително постоянен и дори да нараства . Това са:

ЕТ“ДАП – 91 – Деян Павлов” - Предмет на дейност: Птицеферма за отглеждане на подрастващи и кокошки – носачки;

„Галус -2004 „ ЕООД – обект – Кланница с.Милево - Предмет на дейност – Добив и преработка на месо от домашни птици;

„Елит – 95 „ ООД - Предмет на дейност – Кравеферма;

„Даник“ ООД - Предмет на дейност – Ферма за отглеждане на патици;

„МИЗ“ ООД - Предмет на дейност – Ферма за отглеждане на патици – мюлари.

По-голямо внимание се отделя на говедовъдството и малко на по-перспективните овце и кози.

Независимо, че селското стопанство има скромен дял в общинската икономика, този сектор, от една страна е важен източник на доходи на населението, а от друга, недостатъчно използвана предпоставка за поддържането на част от промишлената функция на Общината– мляко и месо–преработка, преработка на фъстъци и др.

Горското стопанство е с екологична насоченост – поддържане на горите и ограничен добив на дървесина.

2.3. Здравеопазване

Системата на здравеопазване в общината е незадоволителна, поради липсата на поликлинична, болнична помощ, липса на спешен център и специализирани лекарски кабинети. Населението се обслужва от 9 бр. лекари на индивидуални практики и 10бр. лекари по дентална медицина. В гр. Садово има разкрита 1 бр. лаборатория , но в момента не функционира.

На територията на община Садово към 2013г. са сключени договори с 17 общопрактикуващи лекари и 17 договора с лекари по дентална медицина. Лекарите имат договори със Здравната осигурителна каса. На територията на общината няма групови лекарски практики и групови практики на стоматолози, амбулатории за специализирана медицинска помощ и медицински центрове. Няма болнична помощ под никаква форма.

Спешните случаи след 19.00 часа се обслужват от частна спешна помощ от Асеновград и Пловдив.

Общината е обезпечена с медицински кадри.

Високият ръст на безработицата в общината, особено сред малцинствените групи в селата води до здравна неосигуреност на голяма част от населението.

Специализираната доболнична, спешна и болнична дейност са затруднени, поради липсата на такива медицински звена и услуги за всичките селища на територията на общината.

2.4. Образование

В община Садово функционират седем основни общински училища с общо 1 257 ученици от 1 до 8 клас в град Садово и селата Чешнегирово, Поповица, Катуница, Караджово, Болярци, Богданица и едно държавно средно училище – селскостопанска гимназия - ССГ в град Садово със 169 ученици от 9 до 12 клас.

На територията на общината има десет целодневни детски градини с обхванати 512 деца от 3 до 6 години, които териториално са ситуирани в гр.Садово и селата Чешнегирово, Милево, Поповица, Кочево, Катуница, Караджово, Болярци,Богданица. Няма защитени училища. Средищни са три основни училища – в селата Поповица, Караджово и Богданица. Няма помощни училища.

Учебните и детски заведения в община Садово са обезпечени с правоспособни преподаватели. От заетите 168 учители и директори с:

Висше образование - 123 / магистър и бакалавър/;

Полувисше образование - 45 / професионален бакалавър/;

Професионално – квалификационна степен /ПКС/ - 20.

Пътуващи учители – 121 , което представлява 72,02% от заетите преподаватели.

2.5. Жилищни условия

Община Садово не разполага с общински жилища. Жилищните потребности на населението са почти изцяло задоволени. Преобладават масивни, предимно еднофамилни жилища с ниска етажност, ограничен брой триетажни блокове, построени за нуждите на вече закритата военната база –Чешнегирово има само в град Садово.

Обособени квартали на уязвими етнически общности – роми, които са със структурна бедност има обособени в:

- Град Садово – един квартал в периферията на града с над 300 постоянни жители и около 200 приходящи; жилища от паянтов тип, но има и масивни къщи; повечето са извън регулация, но има и в регулация върху земя общинска собственост и върху частни парцели; ел.захранване и водоснабдяване има; канализация няма; до квартала стига асфалтова улица, има няколко чакълирани и останалите са мека земна маса.

▪ В село Болярци е най-голямата ромска общност – обособена в една махала в периферията и малка част в други крайни части на селото с численост над 1000; има електричество до всички, водозахранени са; липсва канализация – край махалата минава колектор за ОВ; жилищата са предимно масивни; повечето са в регулация, но има и извън регулация; до и в квартала влизат три асфалтови улици, останалите не са асфалтирани.

▪ В село Чешнегирово – има ромска махала в периферията с над 300 обитатели; жилищата са основно извън регулация, има малко в регулация – предимно масивни; има ел. и водозахранване; няма канализация; има една улица с трайно бетоново покритие, останалите са мека земна маса.

▪ В с.Караджово – обособена махала в периферията с около 400 население; къщите са предимно масивни, извън регулация; има ел. и водозахранване; канализация липсва; улиците не са асфалтирани.

▪ В с.Поповица – една ромска махала с над 200 обитатели; предимно масивни къщи в регулация; има ел. И водозахранване; няма канализация; улиците са от мека земна настилка.

▪ В с.Милево – има обособена махала с 12 домакинства. В селото общо ромската общност е около 100 трайно живеещи и още около 100 са приходящи от страната за сезонна работа, след която остават в селото. Жилищата са извън регулация на общински терен – нива, незаконно строителство, предимно паянтови. Имат електроснабдяване, но вода стига до малък брой къщи. Имат водозахранване с помпи. Канализация няма. Улиците са с мека земна настилка.

Ромски махали има във всички населени места в общината, а условията за живот и инфраструктурата са незадоволителни – жилища предимно извън регулация, в периферията на населеното място, захранени с ел. енергия и вода, без канализация и без асфалтови улици.

3. Характеристика на рисковите групи в община Садово

Проучването на ситуацията в община Садово е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в общината. Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социо-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на социалните услуги в община Садово като достъп, капацитет, човешки ресурси и качество на наличните услуги.

Потърсена е обратна връзка за нагласите и очакванията от общинското планиране на заинтересованите страни – местна власт, териториални структури на АСП, граждански организации, доставчици и потребители на социални услуги.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са основа за адекватното планиране на капацитета на социалните услуги и за избора на тяхната форма – начин на осигуряване на достъп и достигане до клиентите, обслужващи едно или няколко населени места в една или повече общини, както и за разработване на „смесени” услуги.

Препоръките са съобразени и с нагласите и очакванията, както на различните участници в предоставянето на услугите, така и на настоящите и потенциалните ползватели – рискови групи и индивиди, за които са предназначени социалните услуги и мерки за социално включване.

3.1. Тенденции в развитието на община Садово и фактори, определящи групите в риск

Социалните услуги се разглеждат в общия социален контекст на политиките и мерките за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в общината. Анализът на ситуацията и оценката на потребностите идентифицира основните проблеми и формулира основните въпроси, които се отнасят до състоянието и развитието на социалните услуги на територията на община Садово.

Анализът на ситуацията и оценката на потребностите идентифицира основните проблеми и формулира основните въпроси, които се отнасят до състоянието и развитието на социалните услуги на територията на общината. В резултат от проучването са очертани основните фактори, които формират рисковите групи, нуждаещи се от социални услуги и мерки, които целят да променят причините, пораждащи конкретната ситуация на неравнопоставеност на уязвимите групи.

Анализът на данните показва основните демографски проблеми в община Садово, които имат пряко отношение към социалната политика и системата на социалните услуги и към потребностите на населението от социални, здравни и др. услуги:

Фактори, свързани с доходите

Безработицата и нарушеният достъп до заетост е основният проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот. Ограниченият брой работни места в община Садово се дължат на:

1. малкият брой предприятия, осигуряващи заетост и съответно липса на алтернативни работни места;
2. затваряне на предприятията в резултат от икономическата криза и/или намаляване на работното време;
3. загуба на работни места за заетите извън общината или областта.

Анализът сочи, че част от безработните не поддържат регистрацията си в Дирекция „Бюро по труда” или не са и мотивирани да търсят услугите на дирекцията след изтичане на периода на подпомагане, тъй като нямат доверие, че ще получат преквалификация, която би им помогнала при търсене на работа. Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи безработни: хора с основно и по-ниско образование; безработни младежи на възраст 18 – 29 години; хора в предпенсионна възраст; хора с увреждания в трудоспособна възраст; както и за хора от етническите малцинства.

Безработицата и ниските доходи в семействата рефлектират директно върху следните групи с ограничени ресурси за автономност, пряко зависими от своите близки:

- Деца, в многодетни семейства;
- Деца на самотни родители;
- Хора с увреждания – деца и възрастни;
- Майки с деца;
- Деца от ромски произход.

По отношение на доходите на хората в пенсионна възраст могат да се изведат следните групи:

- Хора с минимална и близка до минималната пенсия;
- Самотни възрастни хора с ниски пенсии;
- Възрастни хора с безработни деца в домакинството.

Бедността и ниските доходи влияят върху следните групи в риск:

- Деца, настанени в специализирана институция;
- Родители на деца, настанени в институция;
- Деца и родители от ромски произход;
- Самотни майки;
- Самотни възрастни хора с увреждания;
- Семейства с ниски доходи, живеещи в отдалечени райони;
- Деца с увреждания на самотни родители/ и в семейство с безработен родител;
- Семейства на хора с увреждания.

Фактори, свързани с образованието

Образованието е фактор за социална интеграция и професионално развитие. Анализът на статическите данни и срещите със заинтересовани страни очертаха като значими групи в областта хората с основно и по - ниско образование. Техният дял е значим и сред групата на безработните.

Образованието определя следните групи в риск:

- Деца, нередовно посещаващи училище с фокус деца от ромски произход от семейства в неравностойно положение;
- Младежи, напуснали рано училище и младежи с основно и по-ниско образование;
- Възрастни с основно и по-ниско образование.

Фактори свързани със семейството

От съществено значение за формиране на рисковите групи по отношение на доходите са структурата и броят на членовете на семейството, както и разпределението на разходите между тях. Структурата на семейството е допълнителен фактор и поради факта, че повечето хора със социални проблеми разчитат на близките си, тъй като социалното подпомагане и услугите не решават поставените пред тях проблеми и не компенсират рисковете, пред които са изправени.

По отношение на структурата на семейството могат да се оформят следните групи:

- Многодетни семейства;
- Непълни семейства – родители, които сами отглеждат децата си, самотни хора с увреждания и самотни възрастни хора.

Фактори свързани с увреждане или тежък здравословен проблем на член от семейството

Липсата на подходящи алтернативи за заетост за хора с увреждания поставя в неравностойно положение семействата им по отношение на източниците на доходи и покриване на нуждите. Ако състоянието на партньора/родителя изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи в ежедневието, това води до допълнително задълбочаване на проблемите, свързани с доходите.

В тази връзка се оформя групата на:

- Семейства, в чийто състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем;
- Семейства с хора с увреждания, оставащи без доходи в периодите между сключване на договор по програма Личен асистент и техен близък;
- Семейства с безработен член, непълни семейства с родители в пенсионна възраст.

Фактори свързани с достъпа до здравни услуги

Достъпа до здравни услуги в общината е от съществено значение при формиране на рисковите групи, поради:

- ограничените ресурси на Спешен медицински център;

- недостатъчно развита транспортна връзка между общинския център и селата, между селата и други общини и области.

Различни са проблемите, с които се сблъскват хората с увреждания: липса на здравни пътеки, които покриват разходите за лечение; ниски доходи и невъзможност за закупуване на лекарства и осигуряване на необходимото лечение; липса на транспорт до здравните заведения. По отношение на достъпа до здравни услуги най-многобройни в община Садово са следните групи в риск:

- Хора в пенсионна възраст, живеещи в селата;
- Хора с увреждания и с няколко хронични заболявания.

Фактори свързани с изолираност на населеното място

Като отделен фактор може да се изведе отдалечеността на населеното място. Отдалечените села в общината са населени почти изцяло със стари хора. Социалният патронаж не достига до повечето от част от селата поради оскъпяването на услугата. В голяма част от селата не са достъпни форми на социални услуги и подпомагане. Старите хора са изолирани и разчитат само на партньора си, най-близките съседи и семейството. Поради обезлюдеността на селата и заетостта на децата им в града, те често остават изолирани.

Изолираността на населеното място формира като група в риск:

- Старите хора в селата със специален фокус върху самотните стари хора, живеещи в отдалечени села;
- Семействата без доходи или с ниски доходи.

В резултат от анализа на рисковите фактори се обособяват няколко ключови рискови групи. Подкрепата за човека в риск често трябва да обхваща и мерки, насочени към семейството му. Анализът на групите в риск очертава и съпътстващи групи, които се нуждаят от подкрепа.

Фактори, които пораждаат риск за различни групи от населението

На територията на община Садово беше проведено проучване с цел да открие основните фактори, които формират рискови групи, нуждаещи се от социални услуги.

Анализът стъпва на разбирането за риска като фактор, който пречатства социалната интеграция на индивиди и групи. Отправната точка в анализа на потребностите на заинтересованите страни е тяхното разбиране за нормален начин на живот. Рисковете са дефинирани според факторите, които пречатстват индивида и групите за достигането му.

Критериите за нормален начин на живот са: наличието на работа, която покрива издръжката на семейството (разходи за консумативи и храна), налични средства за образование на децата, достъп до здравни услуги, възможността да се отиде на почивка и веднъж седмично да се посещават културни развлечения.

Прави впечатление, че възможността да се грижиш пълноценно за здравето се включва в представата за нормален стандарт на живот само на тези, които са силно засегнати от здравословни проблеми като хората с увреждания и старите хора. Това се дължи на факта, че хората с увреждания и самотно живеещите хора са в риск, тъй като не притежават някои от ресурсите, които позволяват “нормален стандарт” (наличие на работа с доходи за издръжка). При отсъствието на подкрепа от държавата, общината и общността, която може да реши проблема или да компенсира рисковия фактор, става значимо подпомагането на членовете на семейството. В такива случаи затруднението на близките да осигурят подкрепа на семейството, поставя в риск и тях, и клиентите на системата на социално подпомагане. Подобна е ситуацията на децата, настанени за отглеждане в институции поради бедност на семейството, чиито родители имат нужда от подкрепа за преодоляване на проблемите.

Взаимопомощта като ресурс за компенсиране на проблемите поставя в риск също:

- Семейства на деца в риск от настаняване и настанени в специализирани институции;
- Граждани, чиито близки са в невъзможност да се справят без чужда подкрепа;
- Безработни младежи на възраст 18 – 29 години.

3.2. Идентифицирани рискови групи и потребности

Рисковите групи са анализирани в контекста на планирането на „социалните услуги, които се отнасят до: индивиди, групи, общности. В случаите на общности и групи, социалните услуги имат за цел превенция, докато при индивидите услугите влизат в действие при появил се вече риск. Смисълът на социалните услуги е да предпазват хората от рискове (свързани с тяхната социална интеграция и функциониране) и подпомагат реинтеграцията в случаи на вече появили се рискове.

При първоначалния анализ на социо-демографската и икономическа картина на община Садово се очертават някои типични рискове за лица в неравностойно положение: ниско образование, неравностойна позиция на пазара на труда, съчетана с липса на трудови навици, принадлежност към етнически общности в неравностойно положение, многодетство, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви, рискове, засягащи децата и настанените в институции. На основата на тези характеристики се обособяват няколко рискови групи. Повечето от тях имат социално-икономически корени. Анализът не цели да

направи пълна класификация на рисковите групи, а да очертае някои приоритетни потребности от социална защита, както и необходимостта от развитието на конкретни социални услуги.

В резултат от анализа на рисковите фактори са обособени няколко ключови рискови групи. Анализът на групите в риск очертава и съпътстващи групи, които се нуждаят от подкрепа.

Характеристика на рисковите групи в община Садово:

1. Деца в риск от отпадане/отпаднали от училище - запазва се тенденцията за относително висок дял на учениците, отпадащи или застрашени от отпадане от училище. Основните фактори, които оказват влияние върху отпадането на децата от училище са лошо икономическо състояние на семейството, в което детето живее и придържането към определени културни стереотипи, особено когато семейството живее в компактна група сред представители на собствения етнос. Етническата принадлежност проявява влиянието си върху отпадането от училище както чрез икономически мотиви за напускане, така и чрез т.нар. семейни причини (ранни бракове, непълни семейства и др.).

Таблица 6: Деца отпаднали/напуснали училище

	2007/2008	2008/2009	2009/2010
Деца, отпаднали от училище	106	73	46
Деца в училищна възраст, необхванати от образователната с-ма	88	57	16

Необходимо е за целевата група да се доразвият част от вече наличните в общината социални услуги, които да повлияят или отстранят причините и факторите определящи за попадането на деца в тази група.

2. Деца, в риск от изоставяне в специализирани институции - Броя на децата от общината в институции е **79** към тази година. Нужни са мерки и услуги в общността за интегриране на децата, работа със семейството за развиване на родителски капацитет, информирание и консултиране, застъпничество за намиране на доходи. Процесът на реинтеграция изисква създаване на база данни за всеки случай на дете от общината и изготвяне на план реинтеграция с разпределени съвместни отговорности на СИ, ОЗД и доставчика на услуги в общността. При необходимост трябва да има възможност за мобилна експертна намеса от областта.

3. Деца с увреждания - тази група обхваща **56 децата** с различна по вид и степен на увреждания от системата на социалното подпомагане и услуги и 45 със СОП. С 3 ресурсни учители се работи само в 4 училища - в ОУ с. Богданица и с. Поповица и по съвместителство покриват потребностите на ученици от ОУ с.Чешнегирово и ОУ с.Караджово. Установени са потребности на 67 деца от всички населени места за логопедични корекции. Най-много са децата с увреждания в селата Болярци - 15 и Чешнегирово- 11. С над 70% намалена възможност за социална адаптация са 35 ,като 20 се нуждаят от непрекъснати грижи и чужда помощ. Родителите определят като най-необходими – осигуряване на адекватно лечение, транспортен достъп до здравни и социални услуги, диференциране на услугите според вида и степента на увреждане, осигуряване на дневна и почасова грижа, увеличен достъп до образование чрез подходящи форми на образование,създаване на условия за интеграция сред връстници.

4. Лица с различна степен на увреждане и намалена работоспособност – са **1244**, което е 11% от пълнолетното население. Сериозен е броят на лицата със сензорни увреждания – 359. С психични заболявания са 65, а с умствена изостаналост 23. С множествени увреждания са 5 лица. Само 4 лица са настанени в СИ. Няма изградена система за подкрепа и обгрижване на такива лица. В общината няма институции в помощ на тия лица. Необходими според близки и кметовете на населените места са програми за лични асистенти, домашни помощници или домашен социален патронаж.

5. Уязвима група в тежко състояние са и **58 самотни възрастни** – изключително затруднен достъп до здравни и социални услуги, дефицит на помощ в домакинството и услуги за отстраняване на дребни битови проблеми, липса на междуселищен транспорт, особено в малките села, отдалечени от общинския център и градовете Асеновград и Пловдив.

Таблица 7: Рискови групи деца/възрастни

Име	Население(брой)	Общ брой деца	Брой деца с увреждания	Брой възрастни хора с увреждания	Брой самотно живеещи стари хора
Община Садово	15 604		65	1303	58
Град Садово	2 600	454	7	208	7
с. Ахматово	264	50	0	15	4

Име	Население(брой)	Общ брой деца	Брой деца с увреждания	Брой възрастни хора с увреждания	Брой самотно живеещи стари хора
с Богданица	615	176	4	25	5
с.Болярци	2 679	597	15	217	8
с.Караджово	1 084	204	8	78	5
с.Катуница	2 473	326	9	157	9
с.Кочевево	570	94	1	38	4
с.Милево	971	147	1	71	3
с.Моминско	428	53	5	51	2
с.Поповица	1 476	168	4	125	4
с.Селци	501	97	0	53	1
с.Чешнегирово	1 943	288	11	265	6

6. Семейства с един родител, безработни родители

България е на едно от първите места сред източноевропейските страни по относителен дял на извънбрачни раждания от всички родени деца. Националната статистика и изследванията констатираят тенденция на промяна и в брачното поведение - продължават да намаляват сключените бракове и да се запазва броят на разводите. В тази връзка се увеличава и броя на самотните родители, които полагат сами грижи за децата си. Тези нови модели на семейно поведение изискват разработването и на нови видове алтернативни социални услуги за деца и подкрепа на техните семейства, които да отговарят на спецификата и потребностите на целевите групи.

Тревожен е броят на децата в общината отглеждани от един родител. Причините за това са различни. Тук става въпрос не само за деца отглеждани от самотни майки или бащи, а и за случаи в които единият родител се грижи за децата, защото другият работи извън страната. Има и случаи, в които и двамата родители работят извън страната и грижите за детето са поверени на неговите баба и дядо. Не малък е и броя на многодетните семейства. Тези деца, живеещи в семейства в неравностойно положение, срещат по-често затруднения в училище, което провокира бягства от часовете, а от там и намаляване на успеха.

Липсата на финансови ресурси в семейството много често може да бъде причина за социално изключване на децата и за изпадането им в риск. В тази връзка изключително важно е да се разшири набора от вече предлаганите превантивни услуги и програми с ранна степен на интервенция, които обхващат както децата, така и семействата.

7. Деца с отклонено поведение - предимно деца с агресивно поведение. Сработи механизъм за съвместна работа между ЦОП и директорите на училища. Подадени са списъци на 87 деца от училищата в Садово, Богданица, Болярци, Чешнегирово, Караджово.

Налице са проблеми, породени от липса на умения или невъзможност за родителстване: Те са свързани предимно със субективните трудности на родителите за осъзнаване и посрещане на потребностите на децата – в случаи на непълнолетни родители; непълни семейства, разведени родители; родители с увреждания, родители, които са в чужбина. През последните години се увеличава броят на децата на родители в чужбина, особено в някой от населените места в махалите с ромско население – селата Болярци, Кочеве, Катунца. В същото време роднините, които ги отглеждат в повечето случаи нямат достатъчен капацитет за родителстване и не са овластени като настойници.

Необходима е интервенция в посока на преодоляване на междуличностни и поколенчески конфликти, на осмисляне на свободното време, специализирана подкрепа на семействата.

8. Ранна раждаемост/малолетни и непълнолетни майки/

На територията на общината има концентрация на семейства и деца от ромска етническа общност. В общината се възпроизвеждат определени поведенчески и културни стереотипи (ранни бракове, ранна раждаемост, висока степен на миграция, липса на уседналост, комуникацията в семейството и общността се осъществява на език, различен от български). Всичко това често води до различни модели на социално изключване на децата от тази етническа група. Те или въобще не посещават училище или отпадат твърде рано от учебния процес, преди да са завършили определена образователна степен. Общината регистрира нисък процент на деца изоставени от родителите си в специализирани институции, като водеща причина е липсата на икономически възможности да ги отглеждат.

Големият брой роми на територията на община Садово и ранното майчинство сред тях, налагат необходимостта от превантивна намеса с цел повишаване на сексуалната култура и семейно планиране. Без бащи са повечето от появилите се на бял свят бебета.

Поради етническата и културната специфика на целевата група е подходящо прекият доставчик на услугата да е част от общността им и в ролята си на медиатор да подкрепя както соц. работници така и потребителите на услугата.

3.3. Анализ на дефицитите на услуги и мерки – общи заключения

В анализа на социалните услуги се оценяват възможностите на наличните ресурси за предотвратяване на рисковете и тяхното преодоляване. Наличните услуги в Община Садово са разглеждани в следните групи – *услуги за деца и младежи; услуги за възрастни лица и стари хора; услуги за деца и лица с увреждания*. Във всяка от трите групи се има предвид, както специализираните институции, така и услугите предоставяни в общността за съответните рискови групи. Услугите са представени по отношение на: *капацитет, дейности, достъп, човешки и материални ресурси, основни проблеми и налични идеи за развитие*.

Очертава се следния извод:

Специализирани институции – **няма!**

Услуги в общността

На територията на Община Садово функционира **Център за обществена подкрепа** като доставчик е общината, чиито дейности се обезпечават, като делегирана от държавата дейност. Капацитетът на центъра е 30 места. Реализираните дейности се надграждат и развиват и към момента Общината отчита добри положителни резултати, чрез получаване на периодична обратната връзка от страна на клиентите си.

Община Садово поддържа, чрез ЦОП – Садово широк набор от социални услуги за подкрепа на децата в риск и техните семейства – превантивни училищни програми по семейно планиране и полово възпитание, услуги по превенция на насилието, зависимости, отпадането от училище и девиантно поведение. Налице е обучен екипи от щатен персонал и доброволци, набрани сред местната общност за директна социална работа с деца и семейства в риск.

Екипът на ЦОП - Садово има развити умения и опит за ефективно прилагане на методологии и процедури за работа с клиенти. Общината поддържа екипа, чрез въведена система за интензивна супервизия за работа по случаи и периодични обучения в областта на детското развитие.

Идентифициране на дефицити и липси от услуги.

Наличните социални услуги са разглеждани като услуги за деца, за възрастни лица с увреждания и стари хора, от гледна точка на предотвратяване на рисковете.

Персонал за управление на социалната сфера – общини и ДСП

Социални услуги в община Садово се предоставят от ДСП Първомай за общините Първомай и Садово. За 12 селища на община Садово екипът за социални услуги е в състав главен експерт ЗД и социален работник.

Общинската администрация е тази, която трябва да управлява процеса на контрактиране и управление на предоставянето на социални услуги в общината. По отношение на административния и организационен капацитет в **Община Садово няма щатна длъжност „Социални дейности“**.

Съществува необходимост за създаване на отделен щат за управление на предоставянето на социални услуги и повишаване на капацитета на персонала, ангажиран с администрирането и управлението на социалните услуги.

Център за обществена подкрепа – Община Садово е с щат -1 управител, 2 – ма психолози и 3-ма социални работници.

Съществува постоянна необходимост от повишаване на квалификацията, професионалния опит и уменията на екипа, предоставящ социални услуги в общността по отношение на специализирано обучение на персонала, профилиране и стимулиране на работата в екип и работата в мултидисциплинарни екипи.

Сериозен проблем е дефицита от човешки ресурси от квалифицирани социални работници, психолози, логопеди и терапевти за директното предоставяне на социалните услуги в общността.

Доставчикът на социални услуги се нуждае от повишаване на професионалните компетенции, свързани с прилагане на иновативни практики за повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги, както и с въвеждане на механизми за ефективна оценка на положения труд, съобразени със спецификата на различните дейности по предоставяне на социалните услуги и обвързване на възнагражденията на служителите с реалната работа по обслужване на клиентите. Съществува необходимост от обучение и създаване на екип от професионалисти от ЦОП, общинска администрация и ДСП за разработване и управление на проекти в социалната сфера.

Социалните работници предоставящи директно социалните услуги в ЦОП имат необходимост от обогатяване на знанията и опита за ефективна работа по случай, индивидуализиране на оценката на потребностите на клиента, осигуряване на активното участие на клиента в процеса на работата по удовлетворяване на неговите потребности, необходимост от методическа подкрепа по отношение на осъществяване на адекватен подбор на специфичните дейности, свързани с предоставянето на социалната услуга, оценка на въздействието, документиране на добрите практики в работата по случай.

За ефективната работа на ЦОП по предоставяне на социални услуги в общността е необходимо допълване на екипа с психолог, фамилен терапевт и логопед.

Социалните услуги, които са предоставени в ЦОП – Садово, целят изпълнение на следните задачи :

- Да се гарантира правото на всяко дете да бъде отглеждано в семейна среда;
- Да се работи за предотвратяване на изоставянето на деца в специализирани институции , чрез подкрепа на техните биологични и разширени семейства
- Да се работи за реинтеграция на децата в техните биологични и разширени семейства;
- Да се предостави и осигури равнопоставено включване на децата в социалния живот;
- Да се работи за предотвратяване и справяне с отклоняващо се поведение при деца;
- Да се работи за предотвратяване на отпадането на деца от училище;
- Да се работи за развитие на приемната грижа;
- Да се осигури професионална и квалифицирана помощ на деца в риск и техните семейства , ползващи социални услуги, предоставени в ЦОП;
- Да се осигури посредничество и застъпничество на семействата , ползващи услугите на ЦОП пред други държавни, административни и неправителствени организации.

През периода януари- декември 2013 г. децата и семействата , на които Център за обществена подкрепа – Садово предоставя социални услуги са 515 клиенти , в това число 74 родители и 441 деца.

Към 31.12.2014г. в регистър потребители са заведени **699 потребители**, в това число **индивидуални клиенти - деца 70, обхванати в групи 535 деца и 94 родители**. Общият брой клиенти, на които им са предоставяни социални услуги за отчетния период е **744**.

Към 31.12.2015г. в регистър потребители са заведени **736 потребители**, в това число **93 деца- индивидуални, 562 обхванати в групи и 81 родители**. Общият брой клиенти на които екипа на ЦОП е предоставил социални услуги за отчетния период е **815** потребителя, като 107 от тях са затворени, поради постигане на целите по плана за социални услуги.

Видове услуги

- 1. Програма „Семейна подкрепа”**- индивидуална работа с родители за развитие на чувствителността им към нуждите на децата..
- 2. Програма „Реинтеграция”** – индивидуална работа с деца и техните биологични семейства и планиране на процеса в зависимост от ситуацията
- 3. Програма „Аз мога сам”**- включва услуги за социална интеграция на деца със специални нужди , увреждания и заболявания и подкрепа на техните семейства.
- 4. Програма „Да се върнем в клас”**- за деца отпадащи от училище
- 5. Програма „Психологическо консултиране”** и логопедична терапия за деца с езиково – говорни проблеми.

6. *Програма „Директна работа с деца”* предоставя услуги за директна работа и консултиране на деца в риск.

7. *Програма „Алтернативи”* планира организиране на клубни дейности за ангажиране на свободното време на деца в риск.

8. *Програма „Социални умения”*- групова работа за деца, живеещи в институция.

9. *Програма «Първична превенция»* -предоставне на услуги, свързани със семейното планиране, услуги за развиване на базови родителски умения.

10. *Програма « Родители»* - групова работа със семейства за повишаване на родителския им капацитет.

11. *Програма „Моят избор”* – групова работа с деца с отклоняващо се (девиантно) поведение

4. Мерки и дейности

Общинската стратегия за социалните услуги цели да осигури достъпни и качествени социални услуги в Община Садово, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

Основна ценност в социалната работа е човекът и правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение. При планирането и предоставянето на социални услуги, Общинската стратегия следва основните човешки права, утвърдени в международните документи и конвенции за защита на правата на човека и основните свободи, и за правата на детето и утвърждава следните **ценности**, споделени от всички заинтересовани страни в Община Садово:

- Уважение и признание на достойнството на всеки човек, общност и група;
- Толерантност и закрила от дискриминация, признаване на различията като ценност и ресурс за развитие;
- Благосъстояние на децата и на всички жители на Община Садово;
- Гражданско участие в планирането и в наблюдението на изпълнението на Общинската стратегия;
- Зачитане на равнопоставеността на половете при планирането и достъпа до социални услуги.

Всички страни, ангажирани с разработването на Общинската стратегия, се обединиха около следните **принципи и подходи**, които ще бъдат следвани при изпълнението на планираните дейности и мерки:

- Планиране с участието на заинтересованите страни на общинско ниво;
- Социални услуги, които отговарят на реалните нужди на рисковите групи;
- Осигуряване на равен достъп до услуги за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на общината и достигане на услугата максимално близо до местоживеенето на потребителите;
- Индивидуализиране на оценката и на грижата за потребителя;
- Насърчаване на услугите в общността и ограничаване на услугите от резидентен тип;
- Интегриран подход към решаването на проблемите на целевите рискови групи;
- Добро управление, ефикасност и ефективност на социалните услуги, мрежи и партньорства;
- Надграждане над добрите практики и опит в услугите; постоянно повишаване на квалификацията и уменията и учене от собствения опит;
- Прозрачност и отчетност при планирането и усвояването на финансовите средства;
- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България;
- Постоянно оптимизиране на качеството на социалните услуги.

За да се постигне качествена промяна в социалната среда и желаното бъдещо равнище на социалните услуги, предначертано от визията на Стратегията, е необходима целенасочена интервенция в няколко приоритетни направления.

Ключовите приоритетни направления на Общинската стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на ключови/критични социални проблеми на жителите на общината. Приоритетните направления са групирани в две посоки - отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

Избраните **мерки и дейности на социалните услуги** включват:

Мярка I - Превенция за деца и семейства в риск

Това са широк кръг от услуги в общността за деца и семейства в риск, насочени към превенция на рисковите фактори за развитието на децата и уязвимостта на семействата. Деинституционализацията на грижите за деца ще донесе коренна промяна в социалните услуги в общината, осъществявана чрез развитието на широка мрежа от услуги, с цел подкрепа на семействата в риск за грижа за децата и превенция на изоставянето, както и извеждане на децата от специализираните институции.

Дейност 1. Създаване на **Център по приемна грижа към ЦОП**. Услугата ще осигури подкрепа към рисковите групи деца и родителите, които са застрашени от институционализация. Ще се ограничи приема на деца в услуги от резидентен тип, като се акцентира на друга мярка на закрила – Набиране и обучение на кандидат приемни семейства и кандидат - осиновители в Община Садово.

Дейност 2. Изграждане на **Семейно –консултативен център за млади родители**. Дейността цели превенция на изоставянето на деца в специализирани институции, като се оказва подкрепа на деца на непълнолетни родители и майки под 18 години, малолетни и непълнолетни майки, самотни родители и многодетни семейства. Дейността предвижда включване на целевите групи в програми и обучения, които ще осигуряват с помощта на позитивни подходи за родителстване, развиване и повишаване на капацитета на родителите и младите хора.

Дейност 3. Провеждане на **информационни кампании и образователни програми в училище** и / или в рамките на ЦОП засягащи :

- превенция на агресията и насилието;
- превенция отпадането от училище;
- повишаване на здравната и социалната култура.

Дейност 4. **Съвместни дейности на Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН);** обществени възпитатели на територията на общината, както и ОЗД с цел подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие.

Дейност 5. **Дейности на ЦОП по направление на ОЗД – консултации, посредничество и подкрепа за деца, жертви на насилие, трафик и зависимости, както и специализирани програми за работа с деца с отклоняващо поведение.**

Дейност 6. Разработване на смесени образователно – социални услуги за превенция на отпадането и задържане на децата в училище, които се изпълняват от ЦОП, училища , училищни настоятелства, читалища. Планирани са :

- консултации и подкрепа за децата – ползващи услуги на ЦОП по направление от ОЗД;
- посещения на място и издирване на отпадналите деца ;
- срещи, консултации, инициативи за мотивиране и подкрепа на децата и техните родители.

Дейност 7. Изграждане на **Социално предприятие „Учебно-професионален център”**. Дейността предвижда подкрепа към деца навършили 14 години, младежи отпаднали от училище и деца с увреждания отглеждани в семейна среда, като се подкрепи целевата група

с обучения за развиване на социални умения, подготовка за самостоятелен живот, психологическа и социална подкрепа и професионално ориентиране за качествен и независим живот.

Дейност 8. Изграждане на **Център за социална рехабилитация и интеграция.** Дейността включва подкрепа към деца в риск от отпадане/отпаднали от училище, уязвими групи от ромската общност, деца на възраст от 7 до 18 години с различни по степен увреждания, като подкрепата ще се изразява в рехабилитационна, психологическа, социална и обучителна работа с целевата група.

Мярка II - Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение

Стратегията ще допринесе за създаването на добър модел на грижи за хората в неравностойно социално положение, осигурявайки достъп до качествени социални услуги в общността, така че нуждаещите се да не напускат собствения си дом и общност, подобряване достъпа до качествени здравни услуги и образование, както и интегриране на пазара на труда.

Дейност 1. Изграждане на **Дневен център за стари хора .**

Ще се положат целеви усилия за подобряване на услугите в общността за дневна грижа – повече гъвкавост, съобразяване с индивидуалните потребности на всеки индивид, предоставяне на възможност за избор на пакетни услуги от старите хора по отношение както на честота на посещаемост , така и на видовете ползвани услуги.

Услугата ще гарантира равноправното положение на хората от третата възраст и ще ги накара да се чувстват полезни. Потребителите ще имат възможност да създават контакти и трайни връзки по между си. Ще има възможност да се създават връзки между хора със сходни интереси и потребности, така ще се преодолява социалната изолираност на хората със специфични нужди и потребности от третата възраст.

Дейност 2. Изграждане на услугата **Социален патронаж.**

Дейност 3. Услуги предоставяни от **ЦОП насочени към превенция на рисково и зависимо поведение на младежи и възрастни от уязвими етнически групи.** Работата ще е подкрепяща и консултативна свързана с нуждите на отделните потребители и семействата в общността.

Дейност 4. Назначаване на **медиатор от ромската общност.** Предоставяне на здравни, посреднически услуги и консултации от медиатора; включване в работата на ЦОП със

семейства в риск в ромската общност, с цел превенция на изоставянето и negliжирането на децата.

Дейност 5. Организиране и включване в кампании за пълен обхват на децата от уязвимите общности в задължителните мерки за имунизация. В кампаниите ще се включват: медиатор , ЦОП с подкрепата на личните лекари и БЧК.

Дейност 6. Образователно – социални услуги за ограмотяване на неграмотни младежи и пълнолетни , изпълнявани от училища , читалища , училищни настоятелства с финансиране на проектен принцип. Образователни програми за младежи и възрастни за покриване на образователна степен, които да се изпълняват от училищата с посредничество и подкрепа от ЦОП.

Дейност 7. Център за почасово предоставяне на услуги за почасово обслужване за възрастни, лица и деца с увреждания, както и самотно живеещи стари хора и към момента функционира в с.Болярци, Община Садово.

Дейност 8. Дневен център за пълнолетни лица с увреждания – Дневният център за пълнолетни лица с увреждания ще осигурява включваща, приемаща, преодоляваща и стимулираща инициативността среда, според индивидуалните потребности на потребителите. Целта на услугата е предоставяне на комплекс от социални услуги на възрастни хора с увреждания, като медицинска рехабилитация, социална рехабилитация, правно, здравно, социално, психологическо консултиране, изграждане на социални умения за самостоятелен живот. Цели се постигане на самостоятелност и независимост на потребителя, съобразявайки се с личните нужди на лицето, неговия личен ритъм, възможности и граници чрез адаптиране на дейностите по терапия, рехабилитация, възпитание и обучение според възможностите на лицето и личната му динамика, а не според неговите дефицити.

Дейност 9./нова, 31.01.2019г./ Център за социална рехабилитация и интеграция – предоставянето на услугата Център за социална рехабилитация и интеграция цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване. Услугата включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот.

Мярка III - Деинституционализация на грижите за деца.

Дейност 1. Център за настаняване от семеен тип за подкрепа на деца отглеждани в специализирани институции.

Дейност 2. Разширяване на набора от услуги с консултативен характер, предлагани в домашни условия за семейства с деца с увреждания- под формата на мобилен екип към ЦОП.

Услугата оказва подкрепа на семейството да се полагат адекватни грижи за детето , както и почасова заместваща грижа.

Посочените услуги по дейност 1 и дейност 2 - оказват ефективна подкрепа на семействата и хората с увреждания. Така рискът от институционализация на деца / лица в неравностойно положение значително намалява.

Мярка IV- Развитие на социалните услуги за дългосрочна грижа на възрастни хора и възрастни хора с увреждания

Създаване на условия за качествено предоставяне на грижи за старите хора, насочени към повишаване качеството на живот на хората от третата възраст, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда или в близост до нея. Услугите, отличаващи се с домашна атмосфера, са съобразени с индивидуалните потребности, желания и условия на живот.

На територията на община Садово няма специализирани институции както за деца , така и за възрастни. Важно е да се отбележи, че през последните години няма възрастни хора с увреждания настанени в специализирани институции.

Услугите които функционират, целят да се избегне настаняването на уязвимите хора в институции.

Дейност 1. Център за настаняване от семеен тип в с. Ахматово с капацитет от 12 лица с умствена изостаналост.

Дейност 2. Център за настаняване на хора с увреждания- социална услуга от резидентен тип, в която ще се предоставят комплекс от здравни, социални, образователни, културни и развлекателни дейности.

Дейност 3. „ Защитено жилище” за лица с увреждания - умения за самостоятелно живеене и интегриране в общността.

Дейност 4. Дом за стари хора –задоволяване на ежедневните потребности, създаване на условия за социални контакти .

Развитие на човешките ресурси и изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Това направление ще допринесе за повишаване на качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги, както и за повишаване на ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

В процеса на планирането, недостигът на квалифициран персонал за разкриване на социалните услуги е идентифициран от всички участници като един от основните рискове за реализацията на стратегията.

Затова изграждането на необходимия капацитет за управление и за предоставяне на социални услуги се очертава като крайно необходима мярка – условие както за изпълнението на планирания обем социални услуги и мерки, така и за постигане на качеството на услугите в съответствие със съвременните стандарти.

Въвеждането на ефективна система от социални услуги на общинско ниво изисква активно междусекторно сътрудничество за развиване на конкретни социални услуги и мерки за социална подкрепа. Характерът на проблемите на хората в риск изисква комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда.

5. Отговорности и роли в изпълнението на стратегията

Ролите и задачите на общинска администрация, институциите на общинско ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

Дирекция „Социално подпомагане” гр. Първомай - носи отговорност и изпълняват конкретни задачи при реализирането на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги:

- Прави предложения и становища до кмета на общината за предоставяне на социални услуги в общината;
- Прави предложения до РДСП за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;

- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Осъществяват сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации, във връзка с Общинската стратегия и предвидените дейности в нея;
- Събират и актуализират данни на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;
- Съвместно с мрежата от ЦОП в общината, ОЗД работи за изграждане на връзки между децата, настанени в специализирани институции и семейството им; провежда дейности за изграждане на родителски капацитет, за задържане и реинтеграция на децата в училище и за превенция на рисковото поведение.

Община

Общината отговаря за цялостното изпълнение на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги. Разработва, приема и осъществява годишен план за действие. Нормативно е установено, че местното самоуправление се осъществява от Общинския съвет, а местната изпълнителна дейност - от кмета и общинската администрация. Така или иначе, в своята съвкупност те заедно осъществяват местната власт.

Местната власт разработва и изпълнява **интегрирана политика за развитие** на хората в риск на тяхната територия, като комбинира ресурсите и координира дейностите в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общината развива интегрирана политика в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на социалната услуга и оценка на нуждите на групите в риск.

Общински съвет

- Обсъжда и приема Общинска стратегия за развитие на социални услуги на територията и годишния оперативен план за изпълнението ѝ, по предложение на кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги, по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината, планирани в стратегията;
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за развиване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от кмета или от общинските съветници.

Кмета на общината е ключова за цялостното изпълнение на Общинската стратегия за социалните услуги. Кметът на общината:

- организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- организира разработването на общинските секторни политики и след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- след съгласуване с Обществения съвет представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от Общинския съвет;
- участва в осъществяването на годишен мониторинг и оценка на изпълнението на общинския план за развитие на социалните услуги, като част от общинската стратегия;
- търси възможности за финансиране от различни финансови източници, за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в стратегията.

Общественият съвет по социално подпомагане в Общината

- консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между общинска администрация, централни държавни органи и доставчици на социални услуги, с цел реализиране на социалната политика в общината.
- Съдейства и подпомага работата на общинските екипи при проучване на потребностите и реализация на услугите, дейностите и мерките, залегнали в стратегията и плана за действие.
- Осъществява обществен контрол върху развитието на социалните услуги и мерки, съобразно стратегията.

- Дава становища и съгласува общинската стратегия и годишния план за развитие на социалните услуги в общината.

Държавна агенция за закрила на детето

Стратегията за развитието на социалните услуги в община Садово е важен инструмент в реализацията на националните приоритети за закрила на детето и за социално включване на семейства и общности в риск. В този контекст Държавната агенция за закрила на детето оказва съществена подкрепа на заинтересованите страни в реализацията на заложените приоритети и цели на стратегията. По-конкретно ролята на ДАЗД включва:

- Отговаря за реформирането на специализираните институции за деца;
- Оказва методическа помощ на общинска администрация, юридически и физически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и на други държавни органи за реализиране и оценка на техните дейности при осъществяване на планираните социални услуги;
- Издава лицензи на доставчиците на новоразкрити социални услуги за деца;
- Контролира стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства.

РИ на МОМН

Регионалният инспекторат на МОМН - Пловдив отговаря съвместно с РДСП за координирането и изпълнение на дейностите от стратегията, свързани с образованието, като осигуряване на достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици, интегриране в системата на образованието на децата с увреждания, отглеждани в семействата и от СИ и контролиране на дейностите, свързани с насочване на деца със специални образователни потребности, осигуряване на учители за ресурсно подпомагане на децата с увреждания и пр. Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложи в Стратегията, изпълняват и Екипът за комплексно педагогическо оценяване към РИО, както и Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности /РЦПНОВДУСОП/. Конкретните отговорности и роля на **РИ на МОМН** са:

- Носи отговорност за интегриране в системата на образование на децата с увреждания, отглеждани в семействата;

- Съдейства на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделите за закрила на детето и ЦОП;
- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски;
- Осъществява контрол върху обхващането на всички деца на територията на община Садово в предучилищна подготовка и възпитание; върху редовното посещение на ученици в училище и записването на ученици в учебни заведения на територията на общината, в която живеят семействата им;
- Съдейства за извеждането на деца от помощни училища в масови училища и за осигуряването на условия съвместно с училищата за наваксване на образователните пропуски и интегрирането им с връстниците им (оценка на образователното ниво и на нуждите, изготвяне на индивидуална програма за обучение, осигуряване на допълнителни часове за компенсиране на разлики в нивото, участие в дейности за запълване на свободното време и социализация).

РИО активно си взаимодейства с местната власт, институциите от други сектори (като системата на здравеопазването, социалните услуги и заетостта) и гражданските организации при прилагането на Стратегията за развитие на социалните услуги в Община Садово. РИО оказва съдействие на създадените Центрове за развитие на ромските общности и НПО при изпълнението на проекти за подобряване на образователното ниво на ромската общност. Съвместно с РДСП, ДБТ и директори на училища планира програми за вечерно и професионално обучение на младежи и възрастни с основно и по-ниско образование.

Екипът за комплексно педагогическо оценяване (ЕКПО) към РИ на МОМН:

- изготвя първична оценка на децата със специални образователни потребности (СОП), предварително консултирана от лекар-специалист;
- насочва децата към подходяща форма на обучение;
- оказва съдействие за извеждане на деца от помощните училища, като изготвя оценка за образователните им потребности.

Дирекция Бюро по труда

Дирекциите Бюро по труда участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (лица с увреждания, младежи, напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, със специално внимание към безработните от обособените ромски общности) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на **ДБТ** по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на общински програми за заетост и за обучение на рискови групи;
- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми, съвместно с общината за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;
- Участие в разработването на програми за обучение и пренасочване на персонал от СИ;
- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи, с цел намиране на работа;
- Съвместни дейности с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, териториалните органи на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление, ръководствата на регионалните структури на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на Стратегията за развитие на социалните услуги в община Садово.

Неправителствени организации (НПО)

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и на групите в риск в община Пловдив. С активното участие на НПО в процеса ще се подобри развитието на съществуващите услуги, застъпничество, обучение, партниране в управление на услугите. Съществуващите местни НПО имат съществен принос при изпълнението на разработената Стратегия за социални услуги. Тяхната роля се заключава в:

- Съвместно с общината, ДСП и граждани разработват интегрирани политики и мерки за социално включване, в съответствие с мерките в Стратегията;
- Участват във формулирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване, като партньори на общината и/или водещи организации за проектите;
- Предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината за хора в риск;
- Подпомагат училищата, ЦОП и СИ при работа със семейството и с деца за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисково поведение и зависимости.

НПО участват в актуализирането на Стратегията, в изготвянето на годишен план за действие и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ, като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

Механизми на партньорството

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в област Пловдив, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси. Изграждането на механизми на партньорство е определено като приоритетно направление в Областната стратегия със следните цели и задачи:

Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество, чрез:

- стимулиране междуобщинското партньорство в социалните услуги;
- утвърждаване ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

В област Пловдив ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Споразумения за съвместна работа за инициране и изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги - определят се рамкови правила и области на съвместна работа;
- Сътрудничество със ЗМО в дейностите за мониторинг и оценка на Стратегията;
- Обществени форуми, граждански/обществени съвети с постоянно действие;

- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи;
- Провеждане всяка година на срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи. Междубщинските срещи са с участието на всички заинтересовани институции, в чиито компетенции попадат групите в риск (като ДСП, ДБТ, доставчици на социални и здравни услуги, училища, НПО и др.);
- Планиране и изпълнение на съвместни проекти с допълване на наличните ресурси на съседни общини за изпълнение на Областната стратегия на областно и общинско ниво;
- Съвместно развитие на мобилни екипи за предоставяне на социални услуги;
- Разработване на междубщински и междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск - решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни.

6. Ресурси

Важен фактор за развитието на социалните услуги е кадровата осигуреност на действащите и предвидените за разкриване заведения за социални услуги. Общината трябва да предвиди средства за преквалификация на работещите социални работници и придобиване на специална квалификация за тези, които се предвижда да постъпят в сектора на работа през следващия период. Наред с това подходяща квалификация и преквалификация трябва да придобият и общинските служители, които са отговорни за социалните дейности. Така, че към групата на обучаващите се трябва да се добавят и сега работещите общински служители. Във връзка с това е подходящо да се формират партньорства с обучаващи организации и институции за организиране на обучителни курсове, финансирани по оперативни програми (ОП Развитие на човешки ресурси и ОП Административен капацитет), като всяко обучение трябва да се организира така, че да предхожда стартирането на новоразкривана услуга.

С оглед на териториалното разполагане на социалните услуги, общината трябва да изготви пълен списък на възможните обекти (сгради, помещения и др.), които могат да се използват за социални услуги. Възможните обекти трябва да са съобразени с визията за развитие на социалните услуги, заложи в стратегията, като се елиминира всяко маргинализиране на тяхното предоставяне.

Към средствата, които непосредствено се предвиждат за развитие на социалните услуги, трябва да се добавят и тези, които в значителна степен подобряват социалния статус на нуждаещите се. Те се отнасят към други бюджетни функции (по Единната бюджетна квалификация), но могат да доведат до елиминиране на някои потребности от социални услуги. Става дума за изграждане на общински социални жилища за бедни и самотни семейства, за подобряване на транспортните връзки между общинските центрове и селищата на общината, като се стимулира развитието на частната инициатива.

Общинската стратегия предвижда конкретни мерки за обезпечаване на дейностите с необходимия персонал със съответната квалификация и умения, в които се разглежда развитието на човешките ресурси на всички етапи на изпълнението – от административния и организационен капацитет за инициране на интервенции /планиране на разкриването на нови услуги, вкл. финансово осигуряване и привличане на средства, до предоставянето на социални услуги (администриране и обслужване на клиентите) и изпълнението на конкретни мерки и дейности за решаване на социалните проблеми на рисковите групи.

7. Основни етапи

Стратегията за развитието на социалните услуги в община Садово обхваща 7-годишен период (2014 – 2020 г.), в който се обособяват два етапа за изпълнение на стратегията, всеки от които започва с период на подготовка и интензивно оперативно планиране, както следва:

Таблица 8: Етапи в изпълнението на стратегията

Етапи	Период	Дейности
Подготвителен етап	2014	<ul style="list-style-type: none"> Изготвяне и приемане на Общинска стратегии за развитие на социалните услуги Оперативно планиране на интервенцията през първите 3 години План за действие 2014
Първи етап	2014 - 2016	<ul style="list-style-type: none"> Изпълнение на дейностите по стратегията
Оценка и препланиране	2015 – 2016	<ul style="list-style-type: none"> Междинна оценка на постигнатите резултати и ефекти от стратегията Препланиране на следващия етап в съответствие със заключенията и препоръките от междинната оценка

Етапи	Период	Дейности
Втори етап	2016 – 2020	<ul style="list-style-type: none"> • Изпълнение на дейностите по стратегията
	2020	<ul style="list-style-type: none"> • Финална оценка на въздействието от Общинската стратегия

Оперативния план за изпълнение на стратегията ще бъде съобразен със заложените мерки и дейности, като ежегодно се изготвя и приема времеви график със разпределени конкретни роли и отговорности.

8. Заключение

Настоящият стратегически документ за развитие на социалните услуги в Община Садово е цялостна синтезирана идея за предоставяне на социалните услуги в новите реалности. Без да има претенции за изчерпателност и пълна всеобхватност тя е основана на доказани потребности на общността и е база за бъдещи дискусии и обсъждания на различни нива.

Стратегията е отворен документ и може да се допълва, изменя и актуализира.

Настоящата Стратегия е приета с Решение № 466, взето от Общински съвет-Садово с Протокол № 41/27.06.2014 година.

Актуализацията /юни 2016 г./ съответства на четирите основни Направления посочени в новата Областна стратегия за развитие на социалните услуги / 2016-2020г./, както и приетия Годишен план за развитие на социалните услуги в Община Садово /2017/.

Настоящата актуализация на Стратегията е приета с Решение № 115, взето от Общински съвет-Садово с Протокол № 9 от заседание, проведено на 04.07.2016 година.

Настоящата Стратегия е допълнена с Решение № 315, взето от Общински съвет-Садово с Протокол № 25/24.11.2017 година.

Настоящата Стратегия е допълнена с Решение № 492, взето от Общински съвет-Садово с Протокол № 39/31.01.2019 година.